

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ СЕКТОРІ: ТЕНДЕНЦІЇ, ПРОБЛЕМИ, РИЗИКИ

Н.С. Скопенко, канд. екон. наук

Національний університет харчових технологій

Стійкий розвиток вітчизняної харчової індустрії визначається рівнем виробництва (сільськогосподарської продукції, продовольчих товарів) та формуванням інтеграційних зв'язків в АПК, що призводять до створення агрофірм, стратегічних союзів підприємств, інтегрованих структур (ІС), агрохолдингів та інших структур бізнесу. Розвиток інтеграційних процесів дозволяє забезпечити техніко-технологічну, організаційно-управлінську та економічну єдність його учасників, контролювати увесь ланцюжок виробництва та реалізації продукції «від поля до прилавка» з метою підвищення ефективності використання наявних ресурсів. Крім того, стійкі інтеграційні зв'язки та ефективні ІС є найбільш значущими чинниками підвищення конкурентоспроможності агропромислового сектору.

Активізація інтеграційних процесів суб'єктів агробізнесу передбачає надбання різного роду вигід, у тому числі: перенесення частини ризиків на партнерів; гарантоване отримання якісної сировини, більш дешевої продукції, як кінцевою, так і напівфабрикатів; отримання продукції з меншим податковим навантаженням; більш ефективне використання наявних засобів виробництва, фінансових та трудових ресурсів; забезпечення гарантованого збуту продукції за заздалегідь встановленими цінами; зниження виробничих та трансакційних витрат; виключення витрат часу на бізнес-процеси, що не пов'язані з виробництвом (пошук ринків збуту, реалізація продукції, логістика) тощо.

Також, розвиток інтеграційних процесів та формування ІС позитивно впливає на інвестиційну активність агропромислового сектору через розширення можливостей залучення кредитних ресурсів, підвищення гарантій для потенційних інвесторів, скорочення терміну окупності інвестицій тощо.

Соціально-економічна спрямованість інтеграційних процесів в АПК полягає, передусім, в стимулюванні модернізації виробництва (впровадження високоефективних технологій в рослинництві та тваринництві, переоснащення підприємств з

переробки, заготівлі та зберігання сільськогосподарської продукції тощо), переході на крупнотоварну основу сільськогосподарського виробництва, збільшенні виробництва та реалізації продукції, зростанні зайнятості та доходів населення (у першу чергу — сільського), стимулюванні розвитку соціальної інфраструктури, забезпеченні ефективного використання потенціалу регіонів та їх стійкого розвитку.

Разом з цим, необхідно відзначити обмеження, що властиві багаторівневим структурам та стають перешкодою ефективного функціонування ІС: інертність механізмів розроблення, узгодження та ухвалення рішень, подовження ланцюга управлінських команд, ускладнення системи планування та контролю, зростання некерованості тощо.

На практиці інтеграція суб'єктів підприємництва в АПК часто є вимушеною реакцією на зміну зовнішніх умов, скорочення вільної ринкової конкуренції та збільшення монополізації ринків. Тобто, на ефективність інтеграції, формування та розвитку інтеграційних об'єднань впливає цілий комплекс зовнішніх та внутрішніх факторів, які постійно змінюються та вимагають адекватної адаптації ІС до цих змін. Ігнорування зовнішніх та внутрішніх факторів функціонування та ризиків може призвести до руйнування інтегрованої системи та/або поглинання конкурентами.

Визначимо ризики, що є характерними для усіх інтегрованих структур: ризики макроекономічної нестабільності (*зміни в законодавстві та/або політичному середовищі*), ринкові ризики (зниження попиту, зміни цін), ризик втрати загального прибутку, управлінські ризики, ризик несумісності інтересів учасників об'єднання. В той же час, структура ризиків разом із загальними рисами має галузеву диференціацію (наприклад, значна залежність ефективності діяльності від цін на сировину характерна для об'єднань хлібопекарської, молочної та м'ясопереробної галузей).

Таким чином, інтеграція в АПК та створення ІС сприяє стабілізації, підвищенню ефективності та стійкому розвитку виробників сільськогосподарської продукції, сировини та продовольчих товарів.